

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено соціальні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства та соціальні наслідки інновацій.

Ключові слова: інноваційний розвиток, соціальні наслідки, інновація.

Post-graduate I.Y. Pluhator – L'viv NU named after Ivan Franko

Social aspects of innovative development of enterprise

The social aspects of investment-innovative development of enterprise and social consequences of innovations are explored.

Keywords: innovative development, social consequences, innovation.

Вступ. На сучасному етапі розвитку світової економіки найбільш ефективним визнано інноваційний розвиток, а тому нагальною є потреба розгляду і забезпечення інноваційного розвитку економіки України. Водночас слід наголосити на необхідності забезпечення інноваційного розвитку на мікрорівні, що наближає його результати безпосередньо до окремого працівника, впливає на показники розвитку окремої людини.

Технологічний прогрес не тільки змінив масштаби і структуру виробництва індустріально розвинених країн, а й зробив помітний вплив на якість життя і добробут населення. Як свідчить зарубіжна практика, інновації дають найбільший економічний і соціальний ефект.

Мета статті – проаналізувати соціальні аспекти інноваційного розвитку підприємства, дослідити позитивний вплив інновацій на окремого працівника підприємства чи соціальну спільноту.

Результати дослідження. Досить істотними є місце та роль інноваційного розвитку підприємства в соціальному поступі громади і суспільства. Зокрема, реалізація інноваційних проектів та програм на підприємствах стає передумовою зміни соціального становища не тільки працівників окремого підприємства, але й цілого регіону, а при значних масштабах і країни. Інноваційний розвиток надає підприємству можливість отримати значні прибутки, які в процесі розподілу є джерелом формування ВВП та бюджетів усіх рівнів, а також позабюджетних фондів. Наслідки інноваційного розвитку підприємства мають розглядатися як об'єкт планування та подальшого управління і на рівні самого підприємства, і на рівні державних органів. Важливим аспектом дослідження є орієнтація на вирішення соціальних проблем суспільства, окремих територіальних громад. Інноваційний розвиток підприємства потрібно розуміти не лише як деякий позитивний науково-технічний та організаційно-виробничий процес, що характеризує потенційну можливість виробляти певні види найсучаснішої продукції чи послуг, але й як комплексний фактор створення чи збереження робочих місць, зокрема для висококваліфікованих кадрів. Саме за рахунок збільшення чи збереження певної кількості робочих місць з'являється можливість вирішення низки соціальних проблем. Адже зростання чисельності зайнятих працездатних громадян є практично

збільшенням числа громадян, які самі забезпечують свої потреби за рахунок продуктивної праці, а відтак зменшують тиск на відповідні видаткові статті Державного та місцевих бюджетних і позабюджетних фондів. Також через сплату більших сум податків (податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток підприємств, ПДВ тощо) і платежів до пенсійних фондів зростають доходи бюджетних та позабюджетних фондів, що служать джерелом фінансування багатьох соціальних та економічних програм уряду та органів місцевого самоврядування.

Соціальні програми, що реалізуються на різних рівнях – загальнодержавному, регіональному, місцевому, – мають на меті підвищення рівня соціального розвитку, досягнення цілей соціальної політики, в кінцевому підсумку покращання життєвого рівня кожного громадянина держави. Необхідність реалізації соціальних заходів визнана в усіх країнах. Проте їх характер, склад, способи проведення визначаються конкретними умовами. Одним з головних аспектів проведення соціальної політики є фінансування [1, 2]. Різні за своїм економічним розвитком країни вирішують фінансову проблему по-своєму, з урахуванням особливостей національних економік.

В умовах змішаної економіки різноманітними є також джерела фінансування соціальних програм. Поряд з внутрішньодержавними використовуються зовнішні джерела фінансування соціальних заходів (кредити міжнародних фінансово-кредитних організацій, іноземних урядів, банків тощо).

Методи, які використовуються для фінансування соціальної політики, а також шляхи їх реалізації мають безпосередній вплив на результати. Нижче наводяться приклади можливих методів отримання коштів на соціальні програми, до яких безпосередньо мають відношення підприємства.

У всіх країнах з ринковою економікою формування фондів для реалізації соціальних програм певною мірою здійснюється за рахунок неподаткових надходжень, особливо програм, які розраховані на тривалий період дії. Кошти для фінансування соціальних програм надходять з різних джерел: з фондів ЮНЕСКО, із самостійних міжнародних добродійних фондів, від регіональних банків розвитку, за рахунок міжнародних та внутрішніх позик. Щодо ролі підприємств у формуванні названих джерел, то безперечно фінансові ресурси для будь-яких фондів створюються у сфері матеріального виробництва, а потім лише розподіляються і перерозподіляються. Отже, необхідно вести мову про різні механізми такого перерозподілу коштів: а) шляхом добровільних пожертв самих підприємств у добродійні фонди; б) передачу коштів до бюджетних та позабюджетних фондів держави через податкову систему; в) через кредитний механізм передачі коштів від підприємств до банків; г) перерозподіл коштів на користь міжнародних організацій та фондів. Для України більшість зазначених джерел або взагалі не давали надходжень у попередні періоди, або надавали фінансові ресурси у мінімальних розмірах.

Основним джерелом фінансування соціальної сфери безперечно є податки. Проте не всі вони мають рівне і пряме відношення до соціальної сфери. З позицій соціальної політики податки доцільно умовно поділяти на дві групи: соціально-економічного характеру (ті, що надходять здебільшого від

населення та результатів його трудової діяльності) та державно-економічного характеру (ті, що справляються з інших сфер господарської діяльності).

До першої групи можуть бути віднесені: податок на додану вартість; податок на прибуток підприємств; акцизний збір; плата за землю; прибутковий податок з громадян; податок з власників транспортних засобів; податок на промисел; відрахування від виторгу, отриманого внаслідок приватизації майна. До другої групи відноситься решта податків.

Очевидно, що названі вище соціально спрямовані платежі залежать переважно від фінансово-економічного стану підприємств. Сплата значних сум коштів у соціальні фонди можлива лише за рахунок прибутків. Навіть тоді, коли мова заходить про значні суми платежів з прибуткового податку з фізичних осіб (як це має місце, наприклад, у США), зрозуміло, що високі доходи працюючих – це здобуток успішної діяльності підприємств різних організаційно-правових форм. Ось чому для України важливим є аспект інноваційного розвитку підприємств та підприємництва, який значною мірою залежить від стану інвестиційного процесу.

На розподіл податків серед груп населення безпосередньо впливає обраний спосіб фінансування. Наприклад, внески за платіжною відомістю прямо сплачують робітники та фірми, а непрямо – споживачі продукції промисловості. Оподаткування прибутків дає змогу урядові накладати обтяження соціальних витрат відповідно до прибутку фізичної особи. У сплаті податків, як це зрозуміло з викладеного вище, підприємства відіграють провідну роль. Або вони самі сплачують прямі податки, або через них сплачують прямі податки їхні працівники, або підприємства опосередковують сплату непрямих податків через виробництво та реалізацію своєї продукції (послуг). Отже, підприємства виступають ланкою того механізму, через який принципово можливе здійснення фінансового забезпечення соціальної політики.

Дуже поширеним заходом уряду щодо розподілу пільг або заохочення певних видів соціально бажаної поведінки стало зменшення платникам податків окремих сум податкових зобов'язань. Це важливий елемент заохочення до підприємницької діяльності, стимулювання підприємств і бізнесу загалом. Водночас зменшення податків для фізичних осіб може нести у собі принаймні два позитивних моменти.

Перший полягає у тому, що малооплачувані працівники отримують у такий спосіб фінансову підтримку, а це означає в соціальному плані – допомогу з боку держави малозабезпеченим громадянам, а в економічному – підвищення платоспроможності споживачів споживчого ринку і непряме стимулювання підприємств відповідних галузей економіки. Другий позитивний момент полягає у тому, що зниження рівня оподаткування для широкого загалу працюючих може створювати передумови для виникнення у громадян вільних коштів, що можуть слугувати джерелом для подальших інвестицій в економіку, у соціальну сферу. Це можливо здійснити через залучення вільних коштів громадян до банківської системи з подальшим їх використанням як кредитних ресурсів у сфері економіки.

Зростання виробничих потужностей підприємств, його інноваційний розвиток, збільшення обсягів реалізації їх продукції та суми отриманих прибутків є об'єктивними передумовами зростання величини коштів, що передаються на фінансування соціальних заходів. Стабільність цього процесу значною мірою залежить від ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства, програми його розвитку, сталості розширеного відтворення.

Соціальні аспекти інноваційного розвитку підприємства вимагають відповідного оцінювання для отримання адекватної відповіді на запитання щодо ефективності реалізації такого типу розвитку. Наведемо основні наслідки впливу саме інноваційного розвитку окремого підприємства на окремого працівника чи суспільство загалом.

По-перше, підприємство може бути причетним до надання деяких соціальних послуг, які може підвищувати у якості, а може докорінно змінювати їх склад. Останнє можливе за умови зміни науково-технічної парадигми, введення інновацій. Адже поява нових за своїм змістом товарів чи послуг може заперечити саме існування тих соціальних послуг, які надавалися на попередньому історичному етапі.

По-друге, підприємство має вплив на соціальне забезпечення, оскільки роблячи відрахування у відповідні бюджетні та позабюджетні фонди воно може сприяти покращанню або погіршенню певному виду соціального забезпечення.

По-третє, підприємства можуть ініціювати випуском нових товарів чи наданням нових видів послуг задоволення нових соціальних потреб, збільшуючи їх кількість та задоволення кола запитів, що розширюється. Прикладом цього може бути поява кабельного чи супутникового телебачення, які істотно розширили можливості телебачення у наданні інформаційних, культурно-просвітницьких послуг.

По-четверте, запроваджуючи інноваційні проекти чи програми (можливі окремі інноваційні заходи), підприємство впливає на умови життя, насамперед своїх працівників.

По-п'яте, інноваційні заходи часто мають вплив на екологічний стан довкілля. Покращання або погіршення екологічного стану залежить від характеру інновації і громадяни зацікавлені, щоб такі зміни мали позитивний вплив.

Отже, можна стверджувати, що проблема реалізації в Україні інноваційного розвитку має на меті не лише переміни у техніці й технології. Наслідком інноваційного розвитку економіки мають бути соціальні переміни, а вдосконалення виробництва і ринку товарів та послуг є лише передумовою соціального розвитку.

Стабільність роботи підприємств означає не тільки їх економічну спроможність, але й певний внесок до соціальної стабільності суспільства. З економічної точки зору стабільний інноваційний розвиток підприємств означає їх суспільну значущість. Із соціальної точки зору, стабільність розвитку підприємств – це, насамперед, забезпечення відтворення певної кількості робочих місць, а також створення передумов матеріального забезпечення як самих працюючих і їх сімей, так і у перспективі їхнього пенсійного забезпечення.

Висновки. Виходячи з викладеного можна констатувати, що розвиток підприємств має визначальне значення не лише для економіки. Інноваційний розвиток, концепцію якого нині прийнято за основний напрям економічної трансформації в Україні, передбачає прискорення перемін в економіці, а відтак і в соціальній сфері. Проте прискорення може мати різні наслідки, як позитивні, так і негативні, а тому його слід розглядати не тільки з точки зору показників економічного зростання, а й з позицій соціальних наслідків.

Література

1. Юринець В.Є. Теоретико-ігрова оцінка тенденцій соціально-економічного розвитку держави// Вісник Львів. ун-ту. Сер. економ. – Львів: Львів. НУ ім. Івана Франка. – 2005, вип. 34. – С. 41-47.

2. Юринець В.Є., Шумлянська О.В. Модель ігрової оцінки тенденцій соціально-економічного розвитку держави// Вісник Львів. державної фінансової академії, економ. науки. – 2005, № 8. – С. 334-340.

УДК 338.439.5

Доц. В.Б. Смолінський, канд. екон. наук –
Львівський НАУ, м. Дубляни

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ МОЛОКА

Обґрунтовано напрями подальшого функціонування ринку молока на державному та регіональному рівнях. Запропоновано підходи до функціонування ринку молока на основі вдосконалення маркетингових каналів просування продукції від виробника до споживача.

Ключові слова: ринок молока, молокопродуктовий підкомплекс, ціна, попит, пропозиція

Assoc. prof. V.B. Smolinskiy – Lviv national agrarian university, Dublyany

Ways of unification of milk market functioning

Bases of milk market formation both on national and on regional levels were grounded. The ways of regional milk market functioning on the base of unification of marketing canals of milk products realization were proposed.

Keywords: milk market, dairy products sector, price, demand, supply.

Постановка проблеми. Виробництво молока і молочної продукції завжди було і залишається одним з основних напрямів вирішення продовольчої проблеми. Проте внаслідок тривалої кризи в аграрній сфері у молочній галузі відбулися зміни, які негативно вплинули на її розвиток. Темпи скорочення чисельності поголів'я великої рогатої худоби та її продуктивності в сільськогосподарських підприємствах набули катастрофічного характеру. Від цілковитої деградації галузь рятує розвиток молочного скотарства в особистих селянських господарствах, проте вони з огляду на роздрібненість та низький рівень технологічної оснащеності, залишаються осторонь науково-технічних новацій, а тому не можуть бути пріоритетною формою господарювання. Виникла потреба в обґрунтуванні шляхів розвитку галузі на майбутнє, переведенні її на індустріальну основу.